

سیره

سیره به سیرت و روش عملی گفته می‌شود.

فهرست مندرجات

- ۱ - معنای اصطلاحی سیره
- ۲ - اقسام سیره
  - ۲.۱ - سیره عقلا
  - ۲.۲ - سیره منتشر عن
- ۳ - حجیت سیره منتشر عن
- ۴ - گستره دلالت سیره
- ۵ - پانویس
- ۶ - منبع

معنای اصطلاحی سیره

سیره عبارت است از **تداوم** و استمرار **سیرت** و روش عملی مردم یا جمعی از آنان بر انجام دادن یا ترک کاری. از سیره در **اصول فقه** به عنوان یکی از راههای دستیابی به **احکام شرع** سخن گفته اند، چنان که در **فقه** نیز بر **احکام** گوناگون در بابهای بدان استناد و استدلال کرده اند.

اقسام سیره

سیره به لحاظ بنای عملی بودن آن برای همه و یا جمعی از مردم، دو نوع است:

← سیره عقلا

۱. سیره عقلا که از آن به بنای عقلا نیز تعبیر می‌شود و منظور از آن، روش عملی عقلا هر ملیت و مذهبی است. سیره عقلا به تنهایی حجت و دلیل **حکم شرعی** نیست، مگر در صورت تأیید و موافقت **شارع** مقس با مفاد آن. احراز تأیید و موافقت **شارع** بستگی به نوع بنای **عقلا** دارد. گاه بنای عقلا به گونه ای است که انتظار همسویی شارع با آن می‌رود؛ زیرا از ناحیه شرع مانعی بر سر راه سیره وجود ندارد. در این صورت اگر ثابت شود شارع از عمل به سیره **عقلا** منع کرده، بدیهی است که سیره **حجیت** نخواهد داشت. در مقابل، عدم ثبوت چنین منعی از ناحیه شارع، بیانگر این است که شارع نیز به عنوان یکی از عقلا، بلکه **رئیس** و رهبر آنان، موافق با مفاد سیره است، مانند بنای عقلا بر عمل به **خیر نقه** و ظواهر کلمات. اما اگر بنای عقلا به گونه‌ای است که به دلیل وجود مانع، انتظار نمی‌رود **شارع** با روش آنان موافق باشد. در این صورت، اگر قلمرو بنای عقلا امور شرعی را نیز دربرگیرد، مانند **استصحاب** عدم ثبوت منع از ناحیه **شارع** در کشف از امضا و تأیید وی نسبت به مفاد سیره کفایت می‌کند؛ لیکن اگر جریان بنای **عقلا** در حوزه شرع قطعی نباشد، صرف عدم ورود منع از ناحیه شارع، دلیل موافقت وی با بنای عقلا نخواهد بود؛ بلکه نیازمند دلیلی خاص و قطعی بر موافقت **شارع** با بنای عقلا است.

← سیره منتشر عن

۲. سیره منتشر عن که مراد از آن، روش عملی گروهی از مردم از آن جهت که **مسلمان** و یا **شیعه دوازده امامی** اند، می‌باشد. این نوع سیره در حقیقت نوعی **اجماع**، بلکه معتبرترین نوع آن است؛ چه اینکه **اجماع** عملی همه مسلمانان، اعم از علما و غیر آنان است؛ درحالی که اجماع قولی تنها اجماع علما می‌باشد. در کلمات **فقها** از این نوع سیره به **اجماع** فعلی نیز تعبیر شده است.

حجیت سیره منتشر عن

سیره منتشره اگر در زمان [معصومان](#) علیهم السلام نیز جریان داشته باشد و آن حضرات بدان عمل نموده و با آن را تقریر و تأیید کرده باشند، [حجت](#) است؛ اما سیره‌ای که علم به جریان آن در زمان ائمه علیهم السلام وجود ندارد و یا علم به جریان آن پس از دوران آنان وجود دارد، حجت نیست.

گستره دلالت سیره

سیره؛ خواه مفاد آن انجام دادن فعلی و یا [ترک](#) آن باشد، صرفاً بر مشروعیت اصل فعل یا ترک دلالت دارد، نه [وجوب](#)، [استحباب](#)، [حرمت](#) و یا [کراهت](#) آن. البته لازمه مشروع بودن بعضی امور، وجوب عمل به آنها است، مانند برخی [اماره](#) ها، از قبیل [خیر واحد](#) و ظواهر کلمات؛ زیرا عمل به اماره [مشروع](#) نخواهد بود مگر آنکه شارع برای رساندن [احکام](#) خود به مکلفان، آن را [حجت](#) قرار داده باشد و تمسک به [حجت شرعی](#) و عمل به آن واجب است؛ زیرا دستیابی به [احکام](#) و فرا گرفتن آن بر مکلفان [واجب](#) می باشد.

[۱] [ذکری الشیعة](#) ج ۴، ص ۱۴۰.

[۲] [الأصول العامة](#)، ص ۱۹۷ - ۲۰۰.

[۳] [جواهر الکلام](#) ج ۳۱، ص ۱۷۹.

[۴] [أصول الفقه](#) ج ۲، ص ۱۵۱-۱۵۸.

پانویس

۱. [ذکری الشیعة](#) ج ۴، ص ۱۴۰.

۲. [الأصول العامة](#)، ص ۱۹۷ - ۲۰۰.

۳. [جواهر الکلام](#) ج ۳۱، ص ۱۷۹.

۴. [أصول الفقه](#) ج ۲، ص ۱۵۱-۱۵۸.

منبع

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام، ج ۴، ص ۵۷۳.

رده‌های این صفحه: [ادله](#) | [اصول فقه](#) | [سیره](#) | [مباحث حجت](#)